

BOOKA.

Knjiga **198**

KARL UVE KNAUSGOR
JUTARNJA ZVEZDA

Naslov originala
Karl Ove Knausgård
Morgenstjernen

© Karl Ove Knausgård, 2020.
First published by Forlaget Oktober AS, Oslo,
2020.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68
office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA
Sanja Bogičević

PREVOD S NORVEŠKOG
Radoš Kosović

LEKTURA
Borka Slepčević

KOREKTURA
Ana Vranješ

PRELOM
Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA
Jakov Jakovljević

ŠTAMPA
Artprint media

Beograd, 2023.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez
pismene saglasnosti izdavača.

KARL UVE KNAUSGOR
JUTARNJA ZVEZDA

Preveo Radoš Kosović

Mikalu

*I u te dane tražice ljudi smrt, i neće je naći;
i željeće da umru, i smrt će od njih bježati.*

PRVI DAN

ARNE

Iznenadna pomisao da dečaci spavaju u kući iza mene dok se mrak spušta na baštu bila je toliko topla i spokojna da je nisam pustio kad mi je došla, već sam pokušao da je zadržim i utvrdim zašto mi toliko prija.

Bacali smo mreže pre nekoliko sati, pa su im ruke još mirisale na so, pomislio sam. Sigurno ih nisu oprali pošto im nisam rekao da treba. Voleli su da prelaz iz budnog stanja u san bude što neosetniji; obično bi samo strgli odeću sa sebe, legli u krevet i zatvorili oči a da ni svetlo ne ugase ako se ja ne umešam sa svojim zahtevima kao što je pranje zuba, umivanje i uredno slaganje odeće na stolicu.

Te večeri ništa nisam rekao, pa su sigurno samo kliznuli pod jorgan kao nekakve dugonoge, glatke i sjajne životinje.

Ipak, nije me zbog toga obuzela ta spokojna toplina.

Ne, već zbog toga što je mrak pao nezavisno od njih. Spavali su dok se svetlost povlačila s drveća i šumskog tla izvan njihovih soba, da bi potom još nakratko blago sijala na nebu pre nego što je i ono pocrnelo kao zemlja. Jedina svetlost u predelu sada je bila mesečina koja se avetinjski ogledala u zalivu.

Da, zbog toga.

Zbog toga što se ništa nije zaustavljalo, što je sve neprekidno teklo, što je dan prelazio u noć, a noć u dan, leto u

jesen, i jesen u zimu, iz godine u godinu, i što su oni bili u svemu tome, baš tada, dok su mirno spavali u krevetu. Kao da je celi svet bio soba u kojoj su privremeno boravili.

Crvena svetla na vrhu dalekovoda treptala su u mraku iznad drveća na drugoj obali. Ispod su gorela svetla kuća. Otpio sam još jedan gutljaj i malo protresao flašu pošto je bilo suviše mračno da bih video koliko je vina ostalo. Nešto manje od pola.

Kad sam bio mali, jul mi je bio omiljeni mesec. To nije neobično, jer jul je prost detinji mesec s dugim danima punim svetlosti i toplote. Kad sam ušao u pubertet, više sam voleo jesen, tamu i kišu, možda zato što je to životu davalo ozbiljnost koju sam smatrao romantičnom i u kojoj sam nalazio utehu. Detinjstvo je bilo vreme kad se jurca i samo postoji, a mladost je donela otkriće neobične privlačnosti smrti.

Sada mi je avgust najdraži. Ni to nije neobično; sada sam u srednjim godinama, dobu kada se sve dovršava, kada lagani rast obilja života stagnira pre nego što će sve početi da isparava i bleđi u jednako laganom opadanju.

O avguste, tvoja tama i tvoja toplota, tvoje slatke šljive i tvoja sparušena trava! O avguste, tvoji leptiri na samrti i tvoje ose u grozničavoj potrazi za šećerom!

Vetar je naleteo uz padinu, čuo sam ga pre nego što sam ga osetio na koži, a onda su i krošnje iznad moje glave zašuštale na tren, i potom utihnule. Kao kad se usnula osoba iznenada okrene nakon dugog nepomičnog ležanja i onda odmah ponovo umiri, moglo bi se pomisliti.

Na stenovitoj obali u dnu padine ukazala se prilika. Iako senoviti obris nije bio prepoznatljiv s te razdaljine, znao sam da je to Tuve. Popela se uz glatku strmu stenu kod pristaništa i potom pošla stazom na uzbrdici. Nedugo potom čuo sam njene korake u travi ispred bašte.

Sedeo sam nepomično. Mogla je da me primeti ako obrati pažnju, ali već nekoliko dana ništa nije primećivala.

– Arne? – rekla je i zastala. – Jesi li tu?

– Tu sam – odgovorio sam. – Za stolom.

– Sediš u mraku? Zašto ne upališ svetlo?

– Evo – rekao sam i upaljačem upalio lampu na stolu. Fitolj je goreo dubokim i jasnim plamenom čiji je iznenađujuće snažan sjaj stvorio kupolu svetlosti u mraku.

– Sešću malo – rekla je.

– Samo izvoli – odgovorio sam. – Hoćeš li vina?

– Imaš li čašu?

– Ne ovde.

– Onda neću – rekla je i sela na stolicu od ratana s druge strane stola. Nosila je šorts i kratku majicu, a na nogama je imala gumene čizme koje su joj sezale do kolena.

Njeno lice, koje je oduvek bilo punije, sada se još nadulo zbog lekova.

– Ja ću ipak sipati još malo – rekao sam i napunio čašu.

– Da li ti je prijala šetnja?

– Jeste. Nešto mi je palo na pamet. Zato sam se odmah vratila.

Ustala je.

– Odmah počinjem.

– Šta?

– Započinjem seriju slika.

– Uskoro će ponoć – odgovorio sam. – Treba i da spavaš nekad.

– Spavaću kad umrem – odvrtila je. – Ovo je važno. Ti budi s dečacima sutra, ionako si na odmoru. Idite na pecanje ili tako nešto.

Jebote, kad ćeš prestati da misliš samo na sebe, pomislio sam i pogledao svetla dalekovoda.

– Važi – odgovorio sam.

– Odlično – rekla je.

Gledao sam za njom kad je prošla kroz baštu i nestala u beloj gostinjskoj kući. Upalila je svetlo i prozori su žuto zasijali u crnoj masi grmlja i drveća u mraku.

Sledećeg trena je izašla. Zbog šortsa i otkrivenih nogu u velikim čizmama ličila mi je na devojčicu. To je odskakalo od njenog teškog umornog pogleda i majice koja se zatezala na krupnom telu, pa me je iznenada obuzelo sažaljenje.

– Videla sam tri krabe u šumi – rekla je kad je zastala kraj stola. – Zaboravila sam da ti kažem.

– Verovatno su ih galebovi bacili tamo – odgovorio sam.

– Bile su žive – rekla je. – Puzale su po zemlji.

– Sigurno? Mislim, sigurna si da su to bile krabe? Ne neke druge živuljke?

– Naravno da sam sigurna – odgovorila je. – Zнала sam da će te to zanimati.

Okrenula se, otišla i zatvorila vrata za sobom. Ubrzo potom iz kuće se začula muzika.

Sipao sam ostatak vina i zapitao se da li da legnem ili ostanem još malo. Morao bih da uzmem džemper ako ću sedeti napolju, pomislio sam.

Već nekoliko dana bila je „gore“. Znaci su uvek bili isti. Počela je da zove ljude i piše imejlove i duge izveštaje na Fejsbuku, odjednom je svašta htela a zapravo nije radila ništa, makar ništa smisljeno kao što je održavanje kuće ili bavljenje jednom stvari dok je ne završi. Drugi znak bila je njena bezobzirnost. Prestala je da zatvara vrata kad ode u toalet, glasno je puštala radio ne misleći na druge, a kad je spremala hranu, kuhinja je izgledala kao da je na nju pala bomba.

Sve to me je užasno nerviralo. Ako joj se najzad vratila energija, zašto nije mogla da je upotrebi za nešto korisno? Ujedno sam je sažaljevaao, bila je kao izgubljena devojčica koja sebi ponavlja da je sve u najboljem redu.

Ali krabe u šumi? Šta li je to bilo? Koja je životinja mogla da joj liči na krabu? Ili je halucinirala?

Ustao sam sa osmehom na licu. Iskapio sam čašu, uzeo flašu i otišao u kuću. Toplota dana još je ispunjavala sobe, imao sam utisak da sam uronio u kadu kad mi je topli vazduh zapahnuo lice i otkrivene ruke. Svetlo je svuda gorelo, i to je još pojačalo utisak, iznenada sam se našao u drugom elementu.

Stavio sam praznu flašu među ostale na dnu kredenca i na tren se zapitao treba li da ih stavim u kesu i odnesem u kola, pa sutradan odvezem do stanice za recikliranje pošto sam shvatio koliko ih je. Svakako nije bilo razloga da ih sklanjam usred noći, mogu i sutra, pomislio sam, isprao čašu, istrljao dno prstima, obrisao je krpom i stavio na policu iznad sudopere.

Tako.

Maleni pauk spuštao se na niti ispod police. Nije bio veći od mrvice hleba, ali činilo se da tačno zna šta radi. Zastao je na dvadesetak centimetara iznad kuhinjskog pulta, njihao se viseći u vazduhu.

Tada je prozor počeo da lupa negde u kući. Činilo se da zvuk dopire iz kupatila, pa sam otišao tamo. Zaista, prozor je bio otvoren i sve jači vetar se poigravao s njim. Zatvorio sam prozor i počeo da perem zube pred ogledalom. Mahinalno sam podigao majicu i pogledao stomak s kojim više nisam mogao da se identifikujem; pripadao je nekoj drugoj osobi. Nisam imao snage da ga se ratosiljam – svaki dan sam razmišljao kako treba da smršam i počnem da trčim ili plivam, ali nikako nisam mogao da se nakanim. Zato sam se zapitao da li bih mogao da ga pretvorim u nešto dobro kad već ne mogu da ga se rešim.

Najveća greška je kad čovek pokuša da sakrije debljinu širokim košuljama i majicama, verujući da se ništa ne

primećuje dokle god se odeća ne zateže. Ljudi tada samo vide debeljka koji se stidi. A to je gore nego da je čovek samo debeo, jer tako pokazuje nešto lično i sramotno.

Ispjunuo sam pastu za zube u lavabo, isprao usta vodom iz česme i vratio četkicu u čašu na polici.

Nije li krupan stas muževan? Zar pravi muškarac ne treba da ima težinu?

Šuštalo je i siktalo u lišću i granju u bašti, stari zidovi povremeno su krckali pred naletom vetra. Uskoro će kiša, pomislio sam i otišao u dnevnu sobu, ugasio svetlo i popeo se na sprat da pogledam dečake. Bilo je toplo u njihovim sobama jer je sunce sijalo celog popodneva, pa su obojica ležali na jorganu. Asle ga je grlio rukama i nogama, obasjan svetlošću lusteru.

U snu su još više ličili jedan na drugog, jer su inače svesno održavali razlike u ponašanju i govoru – drugačije su okretali glavu, zamahivali rukama i nabirali obrve, davali su drugačije nijanse glasu, drugačiji ton pitanju. Sada su samo bili tela i lica, i stoga gotovo identični.

Još se nisam navikao na to, jer je svest o njihovoj sličnosti nestajala u svakodnevici i vraćala se samo u ovakvim trenucima, kad bih ih iznenada video kao dve verzije istog tela, a ne kao dva pojedinca.

Ugasio sam svetlo i otišao u sobu na kraju hodnika, svukao se i legao da čitam. Ipak sam popio više nego što je trebalo, pa sam posle nekoliko rečenica zatvorio knjigu i ugasio svetlo. Nisam se napio, značenje rečenica se nije mutilo, već mi je alkohol smekšao volju, oslabio je i onemogućio mi da načinim taj mali trud koji je ipak potreban da bi se čitao roman.

Bolje je bilo da zatvorim oči i pustim misli da lutaju kud hoće u mekom mraku.

Tokom dana je u meni bilo nečeg tvrdog i čoškastog, nečeg suvog i jalovog, nekakvog carstva reči „ne“ zasnovanog

na odricanju. Vino me je dopunjavalo; to tvrdo i ćoškasto nije nestajalo, ali više nije bilo samo. Kao kad plima nadođe i pokvasi stenu prekrivenu morskom travom koja se osušila na suncu – osećaj te morske trave! Hladna i slana voda je podigne i ona se talasa u divnoj životodavnoj tečnosti, i sve površine ponovo su meke i vlažne.

Kad sam utonuo u zonu na ivici svesti u koju čovek dopeva pre nego što ga san konačno obuzme, učinilo mi se da čujem dobovanje kiše po prozorima i krovu, u pratnji ravnomernog šuma drveća i žbunja u bašti i dalekog hućanja talasa u zalivu.

Probudio me je Tuvin povik.

– Arne! – povikala je. – Arne, dođi odmah!

Uspravio sam se u krevetu. Čuo sam da je u predsoblju i odmah pomislio da bi morala da se stiša jer će probuditi dečake.

– Nešto se desilo – povikala je. – Dođi!

– Evo – rekao sam, navukao košulju i sišao niz stepenice. Stajala je na vratima u šortsu i gumenim čizmama. Plakala je.

– Šta se desilo? – pitao sam.

Otvorila je usta kao da će reći nešto, ali nije ni zucnula.

– Tuve – rekao sam. – Šta se desilo?

Pokazala mi je da pođem za njom. Otišli smo u gostinjsku kuću, prošli kroz predsoblje i ušli u dnevnu sobu.

Jedno od mačića ležalo je na podu, ćupavo i slatko. Ali nije se micalo, i kad sam prišao, video sam da leži u lokvici krvi.

Shvatio sam da je još živo, jer je blago mrdalo šapom.

Drugo maće je stajalo pored njega i gledalo ga.

– Nisam ga videla – rekla je Tuve. – Zgazila sam ga. Mnogo mi je žao.

Pogledao sam je. Onda sam ćučnuo pored maćeta. Krv mu je curila iz usta i ušiju, ležalo je zatvorenih očiju i šapicom grepkalo pod.

– Možeš li da učiniš nešto? – pitala je. – Možda da ga ujutru odvedemo kod veterinara?

– Moramo da mu skratimo muke – kazao sam i ustao.
– Idem po čekić ili tako nešto.

– Nemoj čekićem – rekla je.

– Nema mu pomoći – rekao sam i otišao u kuhinju glavne kuće. Nikada nisam usmrtio životinju, i ribu mi je bilo teško da ubijem, pa mi se smučilo kad sam otvorio fioku i izvadio čekić.

Kad sam se vratio u gostinjsku kuću, mače je malo okrenulo glavu, i dalje zatvorenih očiju. Drhtanje je treslo malo telo. Čučnuo sam ispred njega i snažno stegao dršku čekića prekrivenu gumom. Obuzela me je pomisao da će lobanja pući kad udarim.

Tuve je stajala malo dalje i gledala me.

Mače se smirilo.

Oprezno sam povukao kažiprst po njegovom mekom čelu. Nije reagovalo.

– Uginulo je? – pitala je Tuve.

– Mislim da jeste – odgovorio sam.

– Šta da radimo s njim? – pitala je. – Šta da kažemo dečacima?

– Zakopaću ga u bašti – odgovorio sam. – Reći ćemo im da je nestalo.

Ustao sam i odjednom shvatio da sam u gaćama.

– Nisam ga videla – rekla je. – Samo mi se stvorilo pod nogom.

– Okej je – odgovorio sam. – Nisi ti kriva.

Pošao sam ka vratima.

– Kuda ćeš? – pitala je.

– Idem da se obučem, pa ću ga zakopati.

– Okej – rekla je.

– Idi da legneš, molim te.

– Sad neću moći da zaspim.

– Pokušaj makar.

Odmahnula je glavom.

– Nema šanse.

– A ako uzmeš još jednu tabletu?

– Neće pomoći.

– Okej – rekao sam i izašao na kišu, prešao travnjak između dve kuće, navukao pantalone u spavaćoj sobi, uzeo kabanicu s kukice u našoj ostavi nalik na šupu, gde je stajao i ašov, i onda se vratio u gostinjsku kuću.

Tuve je sedela za stolom i sekla crveni papir. Pored nje je ležao veći list hartije na koji je zalepila nekoliko crvenih figura.

Ostavio sam je na miru, spustio ašov i pažljivo pokupio mače koje sam potom tako izneo, držeći ga pred sobom.

Grane drveća udarale su kao katarke u mraku. Vazduh je bio pun kišnih kapi koje je vetar bacakao. Zastao sam pored grmlja u uglu bašte, spustio mače na tlo i zario ašov u sloj zemlje i opale kore. Kad sam iskopao rupu nekoliko minuta kasnije, kosa mi je bila sasvim mokra i ruke su mi se smrzavale.

Mače je još bilo toplo, osetio sam to kad sam ga položio u rupu.

Kako je to bilo moguće?

Počeo sam da ga zatrpavam. Kad je zemlja zasula telo, trglo se.

Zar je živo?

To je samo grčenje mišića, pomislio sam i nastavio dok nisam zakopao mače. Onda sam utabao zemlju i posuo je komadima kore kako dečaci ništa ne bi posumnjali ako se sutra slučajno nađu tu.

Okačio sam sjajnu kabanicu u ostavu, gledao kako zemlja nakratko boji vodu koja je oticala niz slivnik dok sam prao

ruke, popeo sam se u spavaću sobu, svukao se i ponovo legao da spavam.

Nisam mogao da se oslobodim pomisli da je mače bilo živo dok sam ga zatrpavao. Uzalud sam sebi ponavljao da je to samo bilo grčenje mišića, neprekidno sam zamišljao kako mače leži pod zemljom otvorenih očiju i ne može da se makne.

Da izađem i iskopam ga?

I ono je bilo biće na ovom svetu.

Kakav je život imalo?

Provelo je nekoliko nedelja u sobi s drvenim podom i onda završilo u tamnoj i hladnoj zemlji gde je samo moglo da nepomično leži dok ne umre, sasvim samo.

Ima li život smisao?

Pobogu, to je bila samo mačka. Ako nije bila mrtva dok sam je zakopavao, sada je svakako uginula.

Sutradan me je probudio zvuk televizora iz prizemlja. Bilo je osam sati i nekoliko minuta, pa sam se uspravio. Napolju je vladala tišina. Nebo je bilo sivo i toliko teško od vlage da su oblaci visili tik iznad krošnji na drugoj obali zaliva.

Tanak sloj znoja prekrivao mi je celo telo. Ipak nisam bio raspoložen za tuširanje, a jedna od čari odmora je i to što čovek ne mora stalno da bude čist.

Obukao sam se i sišao u kuhinju gde sam popio dve čaše vode stojeći ispred kuhinjskog pulta. Drveće je bilo nepomično u bašti. Guste zelene krošnje sijale su jarkim zelenilom u svekolikom sivilu.

– Jeste li gladni? – povikao sam. Nije bilo odgovora, pa sam otišao kod dečaka u dnevnu sobu. Ležali su na ugaonom kauču pokriveni ćebićima. Asle je podigao noge i naslonio ih na zid, a gornji deo tela je iskrivio u neobičan položaj da bi video televizor, dok je Heming potrbuške ležao na naslonu.

– Razboleli ste se? – pitao sam.

Sklonili su ćebice ne pogledavši me. Znali su da ne volim da se pokrivaju ćebicama i jorganima preko dana, pa me je začudilo što se nisu otkrili čim su čuli moje korake na stepeništu.

– Jeste li gladni?

– Ne naročito – odgovorio je Asle.

– Malo – rekao je Heming.

– Valjalo bi da nešto pojedete – kazao sam. – Uskoro idemo da izvučemo mreže.

– Baš moramo? – rekao je Asle.

– Hajde, hajde – odvratio sam. – Zajedno smo ih bacili. Morate ih izvući. Videćete šta smo ulovili!

– Voda je mnogo hladna – rekao je Asle.

– Možemo li da se odmorimo danas? – pitao je Heming.

– Voda vam je hladna? – rekao sam. – Nećemo se kupati!

Nisu odgovorili, samo su gledali u televizor.

– Slušajte – rekao sam. – Ispržiću jaja i slaninu i skuvati kakao, okej? Onda idemo da izvučemo mreže, pa ćete posle ceo dan raditi šta hoćete. Dogovoreno?

– Okej – rekao je Asle.

– Heminže?

– Okej, okej.

Događaji iz prethodne noći delovali su neobično daleko kad sam se vratio u kuhinju, kao da su pripadali drugoj stvarnosti. Mrak, vetar, kiša, Tuvin očaj, mrtvo maće, krv na podu, ašov, zemlja, grob u kojem je maće možda živo sahranjeno.

Gde li je Tuve?

Obuzeo me je strah. Osetio sam poriv da skočim i potražim je, da proletim kroz sve sobe, ali kad sam otišao u pred-soblje i obuo se da bih otišao u gostinjsku kuću, kretao sam se sporo kako dečaci ništa ne bi primetili.

Začudo je bilo toplo kao i prošlog dana iako nije bilo sunca.

Vrata gostinjske kuće bila su odškrinuta. Obično je sve zatvarala i zaključavala, gotovo je imala fobiju, opsesiju bezbednošću, ali ne i u njenom trenutnom stanju, kada se sve preokretalo u svoju suprotnost.

Dnevna soba bila je prazna. Otvorio sam vrata spavaće sobe, ali ni tamo nije bilo nikoga. Onda sam se popeo na tavan, gde je ležala na jednom od kreveta ispod kose tavanice.

– Tuve? – rekao sam.

Nije odgovorila.

Srce je počelo da mi lupa kao pred ponorom.

Polako sam joj prišao.

– Tuve?

– Mm? – rekla je iz dubine sna.

Sve je bilo u redu!

– Samo ti spavaj – rekao sam, pokrio je ćebetom i sišao niz stepenice. Sto je bio prekriven hartijama s nalepljenim crvenim figurama. Zastao sam i pogledao ih.

Neke su ličile na praistorijske slike, prikazivale su primitivne čamce na kojima su stajali muškarci s erekcijama, neke su ličile na Matisove figure koje plešu u kolu, samo sa životinjskim nogama. Na jednom listu bio je jahač, spojen s konjem u jedno biće, drugi list bio je prekriven lisicama, a treći tačkicama za koje se ispostavilo da su bubamare kad sam bolje pogledao.

Ispod svega toga ležao je list na kojem je napisala *Hoću da jebem Egila*, tri puta jedno ispod drugog.

O, jebemti, pomislio sam, ali ništa nisam hteo da diram, samo sam to pokrio listom s bubamarama u slučaju da deca naiđu, a onda sam pogledao ka tavanu kako bih se uverio da me nije videla.

Da li je to bio deo umetničkog dela? Da li je to bila namera? Da odvrne česmu podsvesti?

Egil, dakle.

– O, jebote – rekao sam sebi. – Zašto si takva glupača, Tuve? Krv mačeta još je bila na podu. Morao sam da je obrišem zbog dečaka. Ali ne odmah. Bilo je vreme za jaja i slaninu, tostirani hleb i topli kakao.

Travnjak, svetlucaj od vlage, ličio je na pod između drveća i cvetnjaka.

Iz frižidera sam izvadio sve za doručak i video da je ostalo samo jedno jaje.

Hteo sam da održim obećanje dečacima, pa sam odlučio da skoknem do prodavnice. Mogao sam da im kažem da pođu sa mnom, ali ako bi odbili i ako bih ja to prihvatio, ispaao bih slab pred njima, a ako ne bih prihvatio, morao bih da ih teram kako bih sačuvao dostojanstvo, što bi pak obeležilo atmosferu u narednim satima, možda i do kraja dana. Nisam hteo da rizikujem. Ipak je trebalo da posle odemo na pecanje.

Ušao sam kod njih.

– Idem začas do prodavnice – rekao sam.

– Gde je mama? – pitao je Asle.

– Još spava – odgovorio sam. – Hoćete li nešto iz prodavnice? A da nije sladoled.

– Da, sladoled! – rekao je Heming.

– Ne može – odvratio sam. – Možda sok od pomorandže?

Nisu odgovorili.

– Okej, brzo se vraćam – rekao sam i otišao u predsoblje, obuo se, navukao jaknu i potom izvukao bicikl iz šupe.

Naša kuća se nalazila na kraju pošljunčanog puta; tačnije, put se nastavljao još malo kroz šumu, ali kao staza nepogodna za automobile. Tamo je bila kuća u kojoj je živeo Kristen, stari osobenjak i samac koji je svoju osamu pretvorio u umetnost: napravio je sve što poseduje, čak i čamac za pecanje.

Duž puta u drugom smeru nalazilo se nekoliko kuća poput naše, i većina se koristila samo leti i tokom praznika. Upoznao sam skoro sve njihove vlasnike, ali odavno nisam imao kontakta ni sa kim. Većina je već otišla kući, sudeći po tome što nije bilo parkiranih automobila.

Brojne rupe na putu napunila je kišnica, i te žučkaste blatnjave bare podsetile su me na osamdesete, kad su bile uobičajen prizor u jesen i proleće. Sada su skoro nestale. Šljunak, vlažan i mek, sijao je tu i tamo poput srebra pored crvenkastih stena i zelenih četinara između kojih se put uvijao.

Ponadao sam se da će Tuvi biti bolje kad se probudi, da će to što je goni nestati.

Ili je ja gonim?

Ako se ovako nastavi, potpuno će izgubiti kontrolu i na kraju će morati u bolnicu.

Bilo je nečeg konačnog u toj misli, nečeg opipljivog i konkretnog. I to mi je prijalo. Jer problem je uvek bio u granicama. Njenim, mojim, dečjim. Nikad nisam mogao da utvrdim kada bolest počinje, jer prelaz je bio tako lagan, od radosti i poleta do nečeg što ju je teralo sve dalje od nas; a mi smo učestvovali u tome, neosetno prihvatajući ono što, spolja gledano, nije bilo prihvatljivo, ali mi nismo bili spolja, već unutra, gde su se granice tako sporo pomerale da mi to nismo ni primećivali.

Tako je bilo i zato što sam skrivao Tuve, i od dece i od spoljašnjeg sveta.

Tek kad bi otišla u bolnicu, videlo bi se koliko je luda i šta sve moram da radim sam.

Na biciklu sam prošao između dve stene koje su stajale s obe strane puta; kad sam bio mali, tu sam uvek zamišljao da čamcem plovim između dva ostrva, a kasnije, kao pretenciozni student, stene sam nazvao Scila i Haribda. Posle njih sledila je krivina, a onda se put veoma strmo spuštao ka

prodavnici i turističkoj marini. Jednom sam na toj nizbrdici pao s bicikla i povredio glavu – tad niko nije nosio kacigu, a još nisam dobro umeo da vozim bicikl. To je verovatno bilo lažno sećanje, doduše, zasnovano na nečemu što su mi pričali, a ne na stvarnom doživljaju. Nisam bio siguran.

Blago sam nagazio kočnicu na nizbrdici, zamišljajući decu koja su se naginjala nada mnogom i ambulatna kola koja su stigla baš tu, pre četrdeset godina.

Prodavnica je za to vreme prerasla iz lokalnog dragstora u supermarket, a potom u ovo, čitav mali kompleks sa supermarketom, kioskom, kafeom i prodavnicom suvenira. Iza je bila benzinska pumpa, a pored nje mala građevina s tuševima i toaletima za turiste. Marina Tjerholmen, tako se sve to zvalo.

Ostavio sam bicikl i ušao. Uzeo sam crvenu korpu za kupovinu i u nju stavio kesu svežih zemički, puter i mleko, i na kraju jaja zbog kojih sam i došao.

Muškarac u šortsu i majici, s kačketom na glavi, ređao je namirnice na kasi kad sam hteo da platim. Malo se osvrnuo kad sam stao iza njega, izvadio je karticu iz zadnjeg džepa i gurnuo je u čitač, a onda se okrenuo.

– Arne? – rekao je.

Nisam znao ko je to.

– Da? – rekao sam.

– Čoveče, sto godina te nisam video – rekao je i nasmešio se.

Gledao sam ga u tišini.

Te oči su mi bile poznate.

– Ne prepoznaješ me?

– Ne... – odgovorio sam.

– Trond Ule – rekao je.

– O! – rekao sam. – Baš si se promenio! Šta radiš ovde?

– Kupili smo vikendicu u kraju. Ovo nam je prvo leto ovde.

Okrenuo se i uneo kod, sačekao potvrdu, otišao na drugi kraj kase i počeo da stavlja namirnice u kesu, dok sam ja svoje ređao na traku.

– Šta radiš? – pitao sam.

– Misliš, čime se bavim? – pitao je ne podižući pogled.

– Da.

– Trenutno sam na bolovanju. A ti?

– Ja sam na fakultetu.

– Profesor? – pitao je i pogledao me.

Porumeneo sam.

– Da.

Nasmešio se.

– Jednom sam bio kod tebe ovde, sećaš li se?

Držao je punu kesu u ruci dok sam ja stavljaio namirnice u svoju.

– Naravno – odgovorio sam. – Imali smo deset godina, zar ne?

– Tako nešto.

Izašli smo, pritisnuo je dugme na ključu i jedan od automobila na parkiralištu je trepnuo dvaput.

– Koliko si još dugo na odmoru? – pitao je.

– Ovo mi je poslednja nedelja – odgovorio sam.

– Svrati neko večer – rekao je.

– Mogao bih. Bilo bi lepo.

Rukovali smo se i on je pošao ka automobilu, a ja sam otključao bicikl, okačio kesu na upravljač i pošao strmom uzbrdicom.

– Arne? – povikao je iza mene.

Okrenuo sam se i video da mi prilazi brzim koracima.

– Treba da ti dam broj. Ili da mi ti daš svoj.

– Tako je – rekao sam. – Daj mi ti svoj.

Tako je bilo bolje; nisam morao da ga pozovem.

Izdiktirao mi je broj i uneo sam ga u telefon.

- Okej – rekao sam. – Čujemo se!
- Pozovi me sad, da i ja imam tvoj broj – rekao je.
- Dobra ideja – odgovorio sam i pozvao ga.

Dečaci su hipnotisano zurili u televizor kad sam se vratio. Tuve nigde nije bilo. Ostavio sam bicikl u šupi i prošao kroz sjajnu baštu, slomio sam jaje o ivicu tiganja i gledao kako se belance lagano širi dok ga toplota nije zgusnula i zaoblila, sipao sam mleko u šerpu, isekao nekoliko kriški hleba i stavio ih u toster.

Trond Ule je bio kod nas jednog vikenda pre početka letnjeg raspusta, tada smo se družili i želeo sam da mu pokažem sve čega ima ovde.

Ukrali smo malo tatinog alkohola i odjurili u šumu, popili nekoliko gutljaja dok nam je srce lupalo u grudima i posle smo se teturali naokolo kao pijani.

Da li smo imali deset godina?

Verovatnije dvanaest, pomislio sam i zavukao spatulu ispod jajeta, koje je kruto ležalo na metalu kad sam ga prebacio na tanjir.

Žumance okruženo oblim belancetom ličilo je na planetu s belim prstenovima.

Plašili smo se od početka do kraja. Bili smo prestravljeni dok smo presipali alkohol u plastične bananice koje smo dobili među nedeljnim slatkišima, bili smo van sebe od straha dok smo pili u šumi, i nismo imali mira do kraja večeri, strepeći da smo ostavili neki trag.

Ali ni mama ni tata ništa nisu rekli, pa smo u ponedeljak mogli da se hvalimo u školi.

Čulo se „klik“ i hleb je iskočio, a mleko se zapenilo u šerpi, počelo je da vri. Sklonio sam šerpu s ringle, pomešao kakao, šećer i vodu u čaši, i sipao tu smešu u belo mleko u kojem su se nakratko raširili smeđi krugovi, dok se na kraju sve nije obojilo.

Neko je ušao.

Brzo sam se okrenuo.

Bio je to Heming. Gledao me je, bos i opuštenih ruku, kao majmun.

– O, ko je to – rekao sam.

– Hoćemo li uskoro da jedemo? – pitao je.

– Hoćemo. Gladan si?

Klimnuo je glavom.

– Hoćeš li da postaviš sto?

– Gde je mama?

– Spava.

– Ne spava. Video sam je. Prošla je pored prozora.

– Verovatno je otišla da prošeta pre doručka – rekao sam.

– Hajde, postavi sto!

– Neću samo ja.

– Naravno – odgovorio sam i izvadio hleb iz tosteru, uzeo korpu s vrha kuhinjskog elementa i u nju stavio hleb dok sam gledao kroz prozor tražeći Tuve. – Reci Asleu da siđe.

Dok su dečaci postavljali sto, ispržio sam slaninu, sipao kakao u bokal i izvadio puter, kačkavalj i šunku iz frižidera.

– Nećemo da sačekamo mamu? – pitao je Heming kad smo seli. Zabacio je glavu i zevnuo tri puta uzastopce.

Polako sam udahnuo kako bih potisnuo poriv da ga uko-
rim.

– Jedite dok je toplo.

– Gde je otišla? – pitao je Asle, pridižući se sa stolice da bi dosegaio korpu s hlebom.

– Otišla je u šetnju – odgovorio sam.

– Hoće li i ona s nama da vadimo mreže? – pitao je Heming.

– Ne znam – odgovorio sam.

Zamislio sam dnevnu sobu kakva je bila tog leta pre četrdeset godina. Tamna, s mračnim zidovima i mračnim

tepihom na podu. Bar s flašama. Pažljivo smo ga zatvorili, ali prosuli smo malo alkohola po plastičnim držačima unutra, pa nekakav trag svakako jesmo ostavili.

Dete misli da ima tajne i da niko ne zna šta radi.

Nasmešio sam se.

– Šta ti je smešno, tata? – pitao je Asle.

– Setio sam se nečega.

– Čega? – pitao je Heming dok je mazao puter na krišku hleba koja je tiho krckala pod pritiskom noža.

– Mislim na dedu – odgovorio sam.

Kroz prozor sam video da Tuve prolazi kroz baštu i ulazi u gostinjsku kuću. Nosila je odeću od juče. Dečaci je srećom nisu videli, prošla je iza njihovih leđa. Morao sam da obrišem krv mačeta pre nego što odu tamo.

– Šta si pomislio o dedi što je tako smešno? – pitao je Heming.

– Ništa posebno – odgovorio sam. – Samo sam ga se setio. Svakakve je gluposti on pravio u svoje vreme!

– Šta je radio? – pitao je Asle podižući krišku do usta.

– Pričao sam vam, zar ne? – odgovorio sam. – Recimo ono kad je pobrkao so i šećer, pa je zasladio bakalara. Ili kad je oborio veliko drvo na okućnici tako da je palo na krov.

– Da li je neko bio u kući? – pitao je Asle, usana požutelih od jaja.

Odmahnuo sam glavom.

– Srećom!

– Da li si ti to video?

– Video sam kad sam se vratio kući. Dotad su bili sklonili drvo. Izgledalo je kao da je džin seo na krov.

– I ti si pravio gluposti – rekao je Heming gledajući me svojim tamnim očima.

– Kako da nisam – odgovorio sam. – Da li sad misliš na nešto određeno?

– Kad si zaboravio da privežeš mol, pa je otplutao sa svim čamcima.

– Nisam zaboravio. Samo ga nisam dobro privezao.

– I kad nisi sipao ulje u automobil i kad se motor pokvario pa smo morali da kupimo novi auto.

– Merač se pokvario! – odvratio sam. – Znaete da jeste! Auto treba da javi kad nema ulja.

– Izgovori – rekao je Heming.

Pogledali su se i nasmejali.

Bilo mi je drago zbog toga.

Kasnije, kad su se dečaci zalepili za svoje ekrane, otvorio sam vrata gostinjske kuće i video da Tuve nije tu. Sada je na stolu bilo nekoliko velikih listova, crvenih s crnim isečenim siluetama. Uskoro ni na to više neće moći da se usredsredi. Osim ako se ne „spusti“ sama od sebe, naravno.

Krv se skorila, pa sam deo izgrebao nožem za git, a ostalo pokvasio i oribao četkom.

Drugo mače je ležalo na podu u uglu i zurilo u mene.

Oprao sam krpu i nož u sudoperi u njenom ateljeu, punom čaša umrljanih bojama, četkica, vate, praznih tuba i jakog mirisa terpentina. Onda sam otišao u ugao bašte da vidim ima li tragova od sinoćnjeg kopanja. Gotovo sam očekivao da vidim da se mače iskobeljalo i ostavilo praznu jamu, ali sve je, naravno, izgledalo kao pre, nije se videlo da je neko nedavno raskopao zemlju ispod rasute kore.

Sipila je sitna kiša. Nije osvežavala, što bi se očekivalo od letnje kiše u Skandinaviji, vazduh je bio mlak, gotovo sparano. Tropski. Sve oko mene bilo je vlažno, od tamnosivih stabala do listova crne i crvene ribizle na kojima se voda nakupila u sitne nepomične kapi.

Brujanje velikog vozila koje je polako ubrzavalo u daljini zaorilo se u predelu.